

Доповідь на тему:

**«Формування ключових компетентностей як запорука успішної
особистості школярів»**

Підготувала

Вчитель початкових класів

Горик М. С.

I. Вступ

Перед людиною є три шляхи до пізнання:

Шлях мислення – найбільш благородний,

Шлях наслідування – найбільш легкий,

І шлях особистого досвіду – найбільш важкий.

Конфуцій

В умовах сьогодення перед вчителем стоїть завдання формувати і розвивати успішну, творчу, ініціативну особистість, яка здатна реалізувати себе в житті.

Саме розвиток в особистості життєво важливих компетентностей може дати їй можливість орієнтуватися у сучасному реальному повсякденному житті, подальшому здобутті освіти.

Основою формування компетентностей у здобувачів освіти є насамперед особистісні якості та їхні потреби, які мотивують до навчання, знань і вмінь.

Головним є не предмет, якому навчаємо, а особистість, яку формуємо.

У сучасному світі дитині недостатньо дати лише знання. Ще важливо навчити користуватися ними.

Основне моє завдання як педагога – розвивати дитину всебічно, формувати творчий потенціал, вчити критично мислити, любити дитину такою, якою вона є, вірити в її можливості та впроваджувати на практиці компетентнісні якості.

А щоб набувати компетентностей, школярі повинні навчатися за діяльнісним підходом – активно працювати, самостійно шукати вирішення завдання, прагнути до самостійної пізнавальної діяльності.

Тому педагогічна проблема, над якою я працюю, має велике значення для успішної самореалізації у житті дитини, навчанні та праці.

Саме вчитель є активним учасником формування компетентного учня.

На мою думку, спостереження, навчання та практика є основними складовими компетентностей здобувача освіти.

II. Теоретичні основи компетентнісного підходу в навчанні

Що ж таке компетентність?

Компетентність – це здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності у нестандартних ситуаціях, з метою розв’язання певних життєво важливих проблем.

В педагогіці визнано три види компетентностей, які характеризують результати навчання на засадах компетентнісного підходу:

1. Ключові;
2. Міжпредметні;
3. Предметні.

Оскільки моя проблема, над якою я працюю, – «Формування ключових компетентностей», то, відповідно, я зупинюся на більш детальному роз’ясненні ключових компетентностей молодших школярів.

Ключова компетентність – це комплекс якостей особистості, що дає можливість ефективно брати участь у різних життєвих сферах діяльності.

Працюючи над формуванням ключових компетентностей учнів молодшого шкільного віку, за основу я взяла 4 основні принципи, на яких базується сучасна освіта:

- навчити дітей здобувати знання;
- навчити дітей працювати;
- навчити дітей жити разом;
- навчити дітей жити змістовно.

Отже, компетентність займає зараз важливе місце в сучасній освіті.

Створити ситуацію успіху для кожного учня можливо через формування ключових компетентностей. І саме нам, учителям, не слід забувати В. О. Сухомлинського: «Є успіх, є бажання вчитися. Особливо це важливо у початковій школі, де дитина не вміє долати труднощі.»

На мій погляд, успіх з’являється тоді, коли діти вміють спілкуватися з вчителем, творчо мислять, діляться своїми ідеями, прагнуть пізнавати нове.

Учень сьогодні:

- працює в команді;
- приймає самостійні рішення;
- мобільно перебудовується;
- ставить і вирішує нові завдання;
- займається пошуковою діяльністю.

III. Впровадження та застосування інноваційних технологій для формування ключових компетентностей учнів молодшого шкільного віку

У Державному стандарті виділено 11 ключових компетентностей НУШ:

- Вільне володіння державною мовою;
- Здатність спілкуватися іноземними мовами;
- Математична грамотність;
- Компетентність в галузі природничих наук;
- Підприємливість;
- Інформаційно-цифрова компетентність;
- Інноваційність;
- Екологічна грамотність і здорове життя;
- Соціальні громадянські компетентності;
- Загальнокультурна грамотність;
- Навчання впродовж життя.

Дитина сьогодні має не просто запам'ятовувати готові знання, а хотіти самостійно здобувати знання, уміння і навички, які формуватимуть ключові необхідні компетентності, необхідні у житті.

У цьому мені завжди допомагають інноваційні технології навчання, які будуються на діалозі, вільному обміні думками, використанні рольових ігор, позитивному налаштуванню тощо.

3.1 Уміння вчитись

Уміння вчитися передбачає володіння молодшими школярами вміннями і навичками відповідно до мети, яку ставить вчитель. Учень самостійно планує і виконує дії, контролює та оцінює результати.

Знання є важливим елементом ключових компетентностей. Щоб вони були глибокими, різнобічними і систематичними, у своїй роботі на уроках за допомогою різновидів інтерактивних вправ я навчаю учнів бути ініціативними, самостійними, свідомими і творчими. Наприклад, за допомогою інтерактивної вправи «Дерево вирішень». Ця технологія є варіантом розв'язання конкретної проблеми і допомагає дітям проаналізувати та краще зрозуміти завдання.

Наступний підхід – «Проектна робота», яку я застосовую на уроках Я досліджую світ, літературного читання, образотворчого мистецтва, дизайну технологій. Також під час обговорення дискусійних питань, коли необхідно чітко висловлювати свою думку, застосовую метод «Прес». Або ж вправа «Мозковий штурм» для роботи у групах при обговоренні теми уроку.

3.2 Соціальна компетентність

Я планую уроки, виховні заходи з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей; беру до уваги психоемоційний стан учнів під час проведення занять. Спілкуюся з батьками про результати засвоєння навчального матеріалу, обговорюю виховні моменти, пропоную шляхи розв'язання проблем у навчальному процесі. Підбираю рольові ігри, за допомогою яких діти аналізують позитивний і негативний вплив на вибір безпечної поведінки. Організую святкові заходи, у яких беруть участь діти, вчителі й батьки, наприклад, у першому класі – театралізовану казку «Вовк і семеро козенят», у другому класі – «Свято матері», «Хустка – берегиня роду», у третьому - «День рідної мови», у четвертому – «Дякую, бабусю, за мою матусю».

Соціальна компетентність передбачає виявлення зацікавленості у спільній навчально-пізнавальній діяльності, сприяє емоційному налаштуванню на спілкування з іншими.

3.3 Загальнокультурна компетентність

Загальнокультурна компетентність передбачає формування вміння користуватися рідною мовою, застосовувати мовленнєві навички.

У процесі навчання систематично використовую метод гри, оскільки гра активізує учнів, покращує спілкування, вирішує конфліктні ситуації, розвиває комунікативні навички, розширює кругозір дитини.

Зокрема, це гра «Мікрофон», яка надає можливість кожному учневі у визначеному порядку висловити свою думку.

Гру «Крісло автора» застосовую майже на всіх уроках: мова, образотворче мистецтво, читання, я досліджую світ, математика, на ранкових зустрічах. Вона допомагає дітям формувати лідерські якості, дає можливість кожній дитині бути почутою.

Особливе місце займають на моїх уроках творчі ігри. До них належать ті, у яких дитина виявляє свою креативність: «Слово в слові», криптограми, анаграми, шифрограми. А також ті, які формують ініціативність і самостійність: «Кубування», «Хто я», «Діаграма Венна».

Таким чином, використання дидактичних ігор на уроках не лише робить процес навчання цікавим, а й сприяє швидкому формуванню мовлення, моторики, нормам поведінки, інтелектуальним здібностям.

3.4 Інформаційно-цифрова компетентність

Інформаційно-цифрова компетентність забезпечує формування умінь і навичок:

- створення висловлювань з опорою на власний досвід та почуту інформацію;
- вибір потрібних джерел інформації;
- знаходження важливого серед іншого.

Інформаційно-комунікативну (цифрову) компетентність я реалізую за допомогою цифрових ресурсів, освітніх платформ, застосунків: Meet, Classroom, Inshot, Canva, «Нові знання», «Всеосвіта», «Освіта.ua», «На Урок».

Вони забезпечують якісне, ефективне, зручне навчання учнів; дозволяють розвивати вчителю професійні навички.

3.5 Компетентність збереження здоров'я

Під поняттям цієї компетентності слід розуміти властивості та характеристику учня, спрямовані на збереження фізичного, психічного та духовного здоров'я.

Працюючи над формуванням даної компетентності, я направляю зусилля учнів на збереження і зміцнення фізичного, соціального, духовного і психічного здоров'я.

Психологічний і психічний розвиток впливає на розумові процеси. Тому першим компонентом навчальної діяльності є мотив.

З досвіду моєї педагогічної практики, щоб знайти підхід до кожної дитини, підібрати персональні завдання, змотивувати учня, потрібно вибудувати хід уроку так, щоб змінювався рівень складності: від простого – до складного; від ознайомлення – до застосування. Дітям цікаві диференційовані або пошукові завдання, які залучають до творчого мислення. Наприклад, гра «Послідовність дій», «Спільні ознаки», «Сніданок для велетня».

3.6 Підприємницька компетентність

«Математичні турніри», інтелектуальні завдання, благодійні ярмарки для ЗСУ, задачі економічного змісту, ділові ігри, проблемно-пошукова робота на уроках – всі ці інноваційні підходи сприяють розвитку і вивченню підприємницької діяльності.

3.7 Математична компетентність

Для того, щоб сформувати і реалізувати на практиці в учнів математичну грамотність, необхідно розвивати у них насамперед пам'ять, активізувати увагу, навчити учнів цінувати математику як науку, застосовувати задачі з практичним змістом.

Для досягнення математичної грамотності застосовую такі види діяльності:

- математичний диктант;

- математичне лото;
- фронтальне опитування;
- групова робота в групах із самооцінюванням робіт;
- рефлексія;
- робота з танграмом.

3.8 Компетентність у галузі природничих наук

Природнича компетентність молодших школярів вимагає певних умов для реалізації своїх завдань:

- організація активної діяльності дітей на природі;
- спілкування дітей з об'єктами природи;
- природне розвивальне середовище;
- пошуково-дослідницька і природоохоронна діяльність учнів.

Щоб прищепити любов до природи, стимулювати учнів до роботи, розвинути і формувати емоційно-естетичні якості, у своїй діяльності я використовую:

- спостереження і екскурсії на природі;
- виготовлення виробів з природних матеріалів, композицій з рослин;
- читання та обговорення художніх творів про природу, перегляд навчальних відео;
- відвідування краєзнавчих музеїв, майстер-класів;
- створення дослідницьких проєктів (наприклад, «Моя країна – Україна», «Материки і океани», «Що ми їмо», «Природні заповідники», «Який смак води», «Ґрунт і повітря», «Дослідження дрібних деталей предметів за допомогою лупи»), використання вправ та ігор (наприклад, «Обери позицію», «Дешифрувальник», «Ланцюжки», «Асоціативний куш», «Ажурна пилка») для сприяння розвитку допитливості, уяви, кмітливості і зосередження.

Таким чином, здійснення природничої освіти забезпечується оптимальним поєднанням різноманітних методів навчання.

Завдяки використанню різноманітних форм і прийомів інтерактивного навчання, учні стають активними, а уроки – цікавішими і ефективнішими.

IV. Висновки

Моя мета як педагога полягає у любові до дітей, яких навчаю. Діти, які відчують любов і підтримку, швидше і охоче навчаються.

Навчатися упродовж усього життя, вміти мотивувати учня, не просто бути учителем, а ще й помічником, новатором, радником, авторитетом для своїх учнів, - ось головні для мене ознаки сучасного педагога.

Бо тільки хороший вчитель, майстер своєї справи, створює хороших учнів, які в майбутньому стануть особистостями, патріотами з життєвою позицією, інноваторами, здатними змінювати навколишній світ.

Проаналізувавши проблему компетентнісного підходу в навчально-виховній діяльності, я зробила висновки, що соціально-компетентний учень може:

- приймати свої рішення і прагнути долати невпевненість, знаходити шляхи подолання перешкод;
- ефективніше розвивати свої здібності;
- бути в майбутньому більш відповідальним, готовим до змін, поважати думку інших;
- гармонійно співіснувати з довкіллям;
- бути активним, рішучим і впевненим;
- вміло застосовувати набуті знання, вміння і навички у подальшому житті.